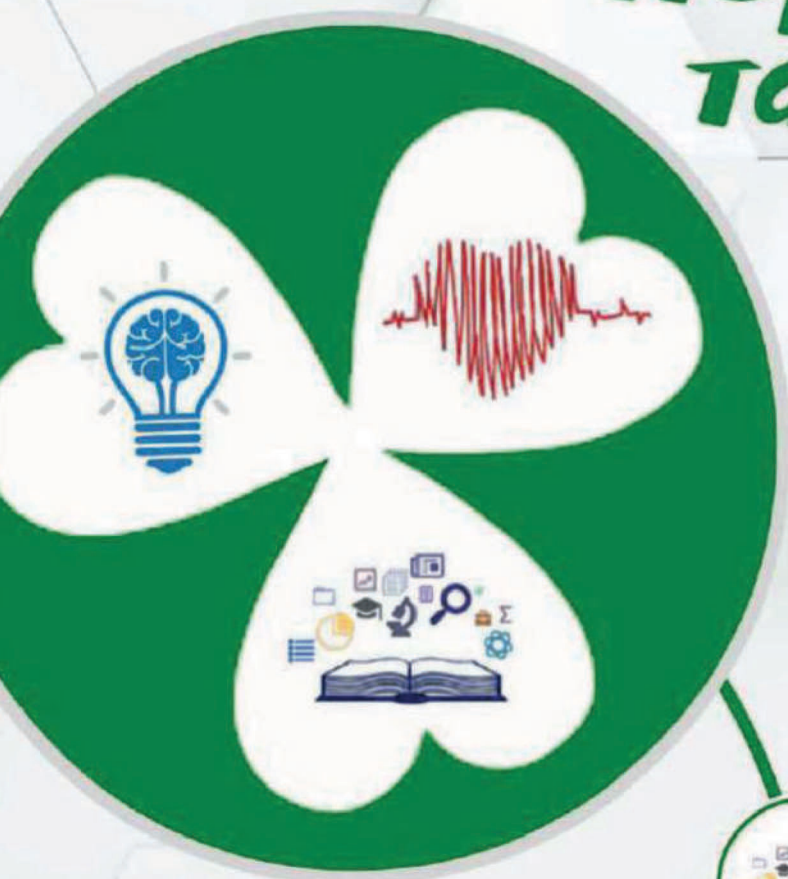

Наукові перспективи
Видавнича група

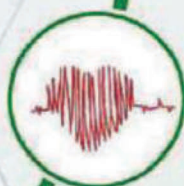
Перспективи та інновації науки

СЕРІЯ "ПЕДАГОГІКА"

СЕРІЯ "ПСИХОЛОГІЯ"

СЕРІЯ "МЕДИЦИНА"

№(2)48 2025

Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського

Видавнича група «Наукові перспективи»

Луганський державний медичний університет

Громадська наукова організація «Система здорового довголіття в мегаполісі»

Християнська академія педагогічних наук України

Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з духовно-морального виховання

*за сприяння КНП "Клінічна лікарня №15 Подільського району м.Києва", Центру
дієтології Наталії Калиновської*

«Перспективи та інновації науки»

(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)

Випуск № 2(48) 2025

Київ – 2025

ISSN 2786-4952 Online

УДК 001.32:1/3](477)(02)

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-2\(48\)](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-2(48))

«Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)»: журнал. 2025. № 2(48) 2025. С. 2328

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 27.09.2021
№ 1017 журналу присвоєно категорію "Б" із психології та педагогіки**

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 27.04.2023
№ 491 журналу присвоєно категорію "Б" із медицини: спеціальність 222**

Рекомендовано до видавництва Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення від 17.02.2025, № 6/2-25)

*Журнал видається за підтримки КНП "Клінічна лікарня №15 Подільського району м.Києва",
Центру дієтології Наталії Калиновської.*

Журнал заснований з метою розвитку наукового потенціалу та реалізації кращих традицій науки в Україні, за кордоном. Журнал висвітлює історію, теорію, механізми формування та функціонування, а, також, інноваційні питання розвитку медицини, психології, педагогіки та. Видання розраховано на науковців, викладачів, педагогів-практиків, представників органів державної влади та місцевого самоврядування, здобувачів вищої освіти, громадсько-політичних діячів.

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible, міжнародної пошукової системи Google Scholar.

Голова редакційної колегії:

**Жукова Ірина
Віталіївна**

кандидат наук з державного управління, доцент, Лауреат премії Президента України для молодих вчених, Лауреат премії Верховної Ради України молодим ученим, директор Видавничої групи «Наукові перспективи», директор громадської наукової організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління» (Київ, Україна)

Головний редактор: Чернуха Надія Миколаївна — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна).

Заступник головного редактора: Торяник Інна Іванівна - доктор медичних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник лабораторії вірусних інфекцій Державної установи «Інститут мікробіології та імунології імені І.І. Мечникова Національної академії медичних наук України» (Харків, Україна);

Заступник головного редактора: Сіданіч Ірина Леонідівна — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна);

Заступник головного редактора: Жуковський Василь Миколайович — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри англійської мови Національного університету "Острозька академія" (Рівне, Україна).

Редакційна колегія:

1. Бабова Ірина Костянтинівна - доктор медичних наук, професор, професор кафедри дефектології та фізичної реабілітації, ДЗ "Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського" (Одеса, Україна)
2. Бабчук Олена Григорівна – кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (Одеса, Україна)
3. Бахов Іван Степанович — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології та перекладу Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
4. Балахтар Катерина Сергіївна - здобувач ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 053. Психологія, старший викладач кафедри іноземних мов в Національному університеті ім. О. О. Богомольця (Київ, Україна)
5. Бартиснева Ірина Олександрівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (Одеса, Україна)
6. Біляковська Ольга Орестівна – доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи Львівського національного університету імені Івана Франка (м. Львів, Україна)
7. Вадзюк Степан Нестерович - доктор медичних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, почесний академік Національної академії педагогічних наук України, завідувач кафедри фізіології з основами біоетики та біобезпеки Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського України (Тернопіль, Україна)
8. Вовк Вікторія Миколаївна - кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки Державного університету ім. Станіслава Сташіца в Пілі (м. Піла, Польща)
9. Гвождєвч Сильвія — кандидат наук, Державна професійна вища школа ім. Якуба з Парадижу в Гожуві-Великопольському (Польща)
10. Гетманенко Людмила Миколаївна - старша викладачка кафедри природничо-математичної освіти і технологій Інституту післядипломної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка (Київ, Україна)

Петренко М.О. <i>КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ</i>	818
Петровський Б.І. <i>КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ВЗАЄМОДІЇ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ТА РОБОТОДАВЦІВ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ІТ-СФЕРИ</i>	829
Пилаєва Т.В., Матвійчук О.М., Ткаля І.А. <i>ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ</i>	840
Полянко М.О. <i>ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ФУНДАЦІЇ ТА РОЗВИТКУ ЗАКЛАДІВ МУЗИЧНО-ІНСТРУМЕНТАЛЬНОЇ ОСВІТИ НА ТЕРЕНАХ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТ. - ПЕРШІЙ ТРЕТИНІ ХХ СТ.</i>	853
Привалко Е.Г., Лисенко Т.А. <i>«ФІЗИЧНА ТА КОЛОЇДНА ХІМІЯ» У КОНТЕКСТІ ЄДКІ «КРОК-1»: АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ І НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ</i>	864
Прокопів Л.М., Стинська В.В., Дідух І.М., Фофанов В.О. <i>ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У МЕДИЧНІЙ ТА ФАРМАЦЕВТИЧНІЙ ОСВІТІ</i>	878
Рожі І.Г., Єрмаков В.В., Носаченко В.М. <i>ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО ЯК ОСЕРЕДОК ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ГЕОГРАФІЇ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ</i>	891
Руденко А.В. <i>РЕФЛЕКСИВНО-ПРОГНОСТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З ГЕОГРАФІЇ: РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ</i>	903
Савченко Н.С. <i>ОСОБЛИВОСТІ ГРОМАДЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ</i>	921
Семененко І.В., Швачка А.О., Мережко Ю.В. <i>НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ТА ЗМІСТУ КРЕАТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ВОКАЛУ</i>	931
Слюсар Н.О., Клименко І.М. <i>ІВАН ВАСИЛЬОВИЧ ЛЕШКО-ПОПЕЛЬ: ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ, ЕТИЧНА СПАДЩИНА ТА ВПЛИВ НА СУЧАСНУ МЕДИЧНУ ОСВІТУ</i>	942

УДК 378.011.3-051:784:159.954].012:001.8

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-2\(48\)-931-941](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-2(48)-931-941)

Семененко Ірина Валентинівна доцент, Заслужена артистка України, доцент кафедри оперного співу Вокального факультету, Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського, м. Київ, тел.: (044) 279-12-42, <https://orcid.org/0009-0003-9649-8623>.

Швачка Анжеліна Олексіївна доцент, Народна артистка України, доцент кафедри оперного співу Вокального факультету, Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського, м. Київ, тел.: (044) 279-12-42, <https://orcid.org/0009-0000-6322-7681>.

Мережко Юлія Валеріївна кандидат педагогічних наук, доцент, Доцент кафедри академічного та естрадного вокалу, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, м. Київ, тел.: (066) 503-36-16, <https://orcid.org/0000-0001-5918-7496>

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ТА ЗМІСТУ КРЕАТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ВОКАЛУ

Анотація. У статті подано визначення сутності понять: «креативність», «творчість», «креативність майбутніх викладачів вокалу». У роботі зроблений аналіз наукових робіт з галузі психології, педагогіки, вокальної педагогіки для висвітлення існуючих наукових розробок з обраної проблематики. Висвітлено наукові погляди та підходи щодо визначення сутності та змістового наповнення такої дефініції як креативність в роботах таких видатних зарубіжних психологів як Дж. Гілфорда, А. Маслоу, А. Тейлора, Е. Торренса, Ф. Баррона, Р. Стернберга, Е. Фрома. У статті висвітлено напрацювання з обраної проблематики таких вітчизняних дослідників як: Л. Дерев'яної, В. Рогозіної, Л. Корольової, В. Павленко, Р. Павлюк, А. Палій, Н. Твердохліб, Л. Ткаченко та інших. Подано авторське бачення на визначення сутності креативності майбутнього викладача вокалу, як сукупність творчих здібностей педагога, здатності породжувати нові, оригінальні ідеї інтерпретації музичного твору та його передачу за допомогою співу, вмінь відхилятися від традиційних схем мислення, швидко вирішувати проблемні творчі завдання, максимальна орієнтація на творче начало в освітній діяльності на заняттях з вокалу, засвоєння власного музичного досвіду творчої діяльності. Запропоновано компонентну структуру креативності майбутніх викладачів вокалу: мотиваційно-пізнавальний, технологічно-регулятивний, креативно-діяльнісний компоненти.

Мотиваційно-пізнавальний компонент спрямований на включення інтересу до професії викладача вокалу, пізнавальну активність особистості майбутнього фахівця, її прагнення до набуття мистецьких, вокально-педагогічних знань; здатність до творчого мислення. Технологічно-регулятивний компонент у роботі характеризується обізнаністю у вокальній педагогіці та музичній психології, методиці викладання вокалу, техніках та прийомах співу, а також сформованістю вокально-виконавських умінь та навичок, що обумовлюється наявністю спеціальних музичних здібностей. Креативно-діяльнісний компонент, спрямований на формування вмій художньо-виконавського аналізу музичних творів із педагогічного репертуару для роботи зі студентами; здатністю до самореалізації у вокально-педагогічній діяльності та забезпечення творчого розвитку здобувачів, а також наявністю вокально-виконавських імпровізаційних умінь.

Ключові слова: наукові підходи; сутність; зміст; креативність; майбутні викладачі вокалу; сольний спів; заклади вищої освіти.

Semenenko Iryna Valentynivna associate professor, Honored Artist of Ukraine, associate professor of the Department of Opera Singing, Vocal Faculty, National Music Academy of Ukraine named after P. AND. Tchaikovsky, Kyiv, tel.: (044) 279-12-42, <https://orcid.org/0009-0003-9649-8623>.

Shvachka Angelina Oleksiivna associate professor, People's Artist of Ukraine, associate professor of the Department of Opera Singing, Vocal Faculty, National Music Academy of Ukraine named after P. AND. Tchaikovsky, Kyiv, tel.: (044) 279-12-42, <https://orcid.org/0009-0000-6322-7681>.

Merezhko Julia Valeriivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Academic and Pop Vocals, Kyiv Metropolitan University named after Boris Grinchenko, Kyiv, tel.: (066) 503-36-16, [ehhttps://orcid.org/0000-0001-5918-7496](https://orcid.org/0000-0001-5918-7496)

SCIENTIFIC APPROACHES TO DEFINING THE ESSENCE AND CONTENT OF FUTURE VOCAL TEACHERS' CREATIVITY

Abstract. The article defines the essence of the concepts: «creativity», «art», «creativity of future vocal teachers». The paper analyses scientific works in the field of psychology, pedagogy, and vocal pedagogy to highlight existing scientific developments on the chosen topic. The scientific views and approaches to defining the essence and semantic content of such a definition as creativity in the works of such prominent foreign psychologists as J. Guilford, A. Maslow, A. Taylor, E. Torrance, F. Barron, R. Sternberg, E. Fromm are highlighted. The article highlights the developments on the selected issues of such domestic researchers as:

L. Derevianoi, V. Rohozina, L. Koroliova, V. Pavlenko, R. Pavliuk, A. Palii, N. Tverdokhlib, L. Tkachenko and others. The author's vision of the essence of the future vocal teacher's creativity as a set of creative abilities of the teacher, the ability to generate new, original ideas of interpretation of a musical work and its transmission through singing, the ability to deviate from traditional thinking patterns, quickly solve problematic creative tasks, maximum focus on the creative principle in educational activities in vocal lessons, and the assimilation of one's own musical experience of creative activity is presented. The component structure of future vocal teachers' creativity is proposed: motivational and cognitive, technological and regulatory, creative and activity components. The motivational and cognitive component is aimed at including interest in the profession of a vocal teacher, cognitive activity of the future specialist's personality, his/her desire to acquire artistic, vocal and pedagogical knowledge; ability to think creatively. The technological and regulatory component of the work is characterised by awareness of vocal pedagogy and music psychology, methods of teaching vocal, singing techniques and methods, as well as the formation of vocal and performance skills, which is determined by the presence of special musical abilities. The creative-activity component is aimed at forming the skills of artistic and performing analysis of musical works from the pedagogical repertoire for working with students; the ability to self-realisation in vocal and pedagogical activities and ensuring the creative development of students, as well as the availability of vocal and performing improvisational skills.

Keywords: scientific approaches; essence; content; creativity; future vocal teachers; solo singing; higher education institutions.

Постановка проблеми. Трансформація суспільства, його радикальне перетворення, – складний, суперечливий і тривалий процес, пов'язаний із пошуком нових шляхів, засобів здійснення оновлень в усіх сферах життєдіяльності громадян. Усе це зумовлює необхідність творчої участі в цьому процесі всіх членів суспільства, тому що недостатня творча активність, відсутність ефективних стимулів її розвитку й реалізації – основні фактори, які заважають втіленню нових задумів, ідей, орієнтацій та цільових настанов.

У процесі вокальної підготовки вирішальну роль відіграє активізація особистісно орієнтованих підходів, що сприяє розвитку у майбутніх фахівців здатності до творчого самовиявлення у професійній діяльності. Такий ракурс вокальної підготовки студентів передбачає досягнення оптимального самопочуття майбутніх викладачів вокалу під час вокально-виконавського втілення власної інтерпретації виконуваного твору. З цих позицій, розвиток креативності набуває пріоритетного значення. Так, на теоретичному етапі дослідження бажано розглянути теоретико-методичні аспекти розвитку креативності майбутніх фахівців освітньої галузі, обґрунтувати погляди та судження науковців на сутність та зміст креативності майбутніх викладачів вокалу.

Метою статті є висвітлення наукових підходів до визначення сутності та змістового наповнення поняття «креативність майбутніх викладачів вокалу».

Методологічною основою дослідження є застосування методів аналізу наукових джерел з філософії, психології, педагогіки, мистецтвознавства та синтезу, узагальнення й систематизації, логічного і конкретно-пошукового методів, порівняння.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема креативності досліджувалася багатьма зарубіжними та вітчизняними науковцями, зокрема, такими, як: О. Антоною, С. Бурчак, Дж. Гілфордом, В. Клименко, С. Максименко, Л. Міщихою, В. Моляко, М. Ніколаєнко, К. Роджерсом, В. Рогозіною, В. Роменець, К. Тейлором, Е. Торренсом, М. Уоллахом, Д. Халперном, М. Холодною, Е. Фромом, С. Яланською та ін.

Сучасні дослідження розвитку креативності у майбутніх фахівців-освітян висвітлені у працях Н. Аніщенко, С. Гмирніної, О. Кузнецової, Т. Ланіної, С. Леонтієвої, П. Магда, В. Павленко, Н. Твердохліб, В. Фрицюк та інших. Однак, проблема розвитку креативності, саме у викладачів вокалу в процесі професійної підготовки у закладах вищої освіти мало дослідженна та потребує ретельного вивчення.

Виклад основного матеріалу. З точки зору психології, «креативність (лат. *creo* – творити, створювати) – здатність творити, здатність до творчих дій, що ведуть до нового незвичного бачення проблеми чи ситуації. Встановлено, що креативні здібності, як правило, не передбачають високого рівня «загального інтелекту», а значно тісніше корелюються зі специфічними видами інтелекту – лінгвістичним, музичним, логіко-математичним, просторовим, тілесно-кінестатичним, внутрішньо особистісним та міжособистісним (за Г. Гарднером)» [13, С. 139]. На думку А. Мельниченко, дослідження, у яких вивчається креативність як наукова проблема, можна розділити на:

1). дослідження, що ґрунтуються на концепції креативності як універсальної пізнавальної творчої здібності. Представники «пізнавального» напрямку (Дж. Гілфорд, С. Тейлор, Е. Торренс) вивчають взаємозв'язки між креативністю та інтелектом, когнітивними здібностями і реальними досягненнями, тобто висвітлюється вплив інтелекту на здатність продукувати нові ідеї;

2). Дослідження (Ф. Баррон, А. Маслоу), «де креативність розглядається з позиції своєрідності особистісних особливостей креативів. Чимало експериментальних досліджень присвячено створенню «портрета творчої особистості», виявленню властивих їй характеристик, визначенню особистісних, мотиваційних та соціокультурних корелятивів креативності» [4].

Дж. Гілфорд та Е. Торренс визначають креативність як здатність до творчого (дивергентного) мислення, Ф. Баррон визначаючає креативність «як внутрішній процес, який спонтанно продовжується в дії», Р. Стернберг акцентує увагу на важливості здібності створювати «продуктивні метафори» [4].

На думку А. Маслоу та К. Роджерса креативність є особистісною креативністю у руслі самоактуалізації і природною тенденцією до психічного здоров'я, особистісного балансу і самоактуалізації [14].

За А. Маслоу, самоактуалізуючись, особистість проявляє інтегрованість і долає розщепленість, стає спонтанною, відкритішою для досвіду, дотепною, незалежною від нижчих потреб, розкриває свої творчі можливості. На думку психолога, креативність є однією з важливих характеристик самоактуалізації; це якість, котру можна застосувати до будь-якого завдання у житті.

І. Гриненко розглядає креативність як духовну здібність цілісної (культурної) особистості створювати новий ідеальний або матеріальний продукт завдяки збагаченню ментального досвіду, мотивації успіху та стану психофізіологічної когерентності. Він довів, що рівень креативності майбутніх викладачів гуманітарного профілю зростає, якщо у процесі фахової підготовки забезпечити:

- «організацію знаково-символьної діяльності на основі технології креативного багаторівневого кодування інформації;
- аксіологізацію гуманітарних знань завдяки рефлексії їх ціннісного та смислового аспектів і актуалізації основних аксіологічних ідей Добра, Істини, Краси;
- створення на заняттях креативного клімату внаслідок усунення бар'єрів креативності тощо» [11, С. 34–35].

В. Рогозіна визначає креативність як особистісну характеристику, завдяки якій людина може продемонструвати власну індивідуальність, через свою неповторність, унікальність, таким чином вона може внести у цей світ щось нове, таке, чого раніше не було. Отже прояв індивідуальності є творчим процесом. Людина проявляє свою індивідуальність під час міжособистісного прямого або опосередкованого спілкування, тому креативність певною мірою є репрезентацією своєї індивідуальності іншому [2].

Креативність за трактування Е. Фрома – це здатність відшукувати неординарні рішення в нестандартних ситуаціях, здатність дивуватися, вміння по-новому глибоко усвідомлювати власний досвід. Зовнішні фактори можуть мати розвиваючий вплив на компоненти креативності такі як: мотиваційний, когнітивний і поведінковий.

Мотивація креативної поведінки формується у ранньому дитинстві і пов'язана з переживанням власних почуттів («Я можу», «У мене не виходить»), з прийманням, а не відторгненням власних недоцільних бажань. Таким чином, мікросередовище може перешкоджати або сприяти розвитку мотиваційного блоку креативності.

Когнітивний компонент креативності містить такі характеристики творчого мислення як:

- продуктивність – багатство, асоціацій, ідей та різних варіантів вирішення проблем;

– гнучкість – здатність швидко переходити від одного класу об’єктів до іншого, змінювати способи дій;

– оригінальність – незвичайність, рідкісність, унікальність способу розв’язання певної проблеми [7].

Дж. Гілфорд виділив чотири основних параметри креативності: оригінальність, семантична гнучкість, образно-адаптивна гнучкість, семантична спонтанна гнучкість – Загальний інтелект він не включає у структуру креативності. «Пізніше Дж. Гілфорд згадує шість параметрів креативності:

- 1) здатність до виявлення і постановки проблем;
- 2) спроможність до генерування великого числа ідей;
- 3) гнучкість – продукування різноманітних ідей;
- 4) оригінальність – спроможність відповідати на подразники нестандартно;
- 5) здатність удосконалити об’єкт, додаючи деталі;
- 6) уміння вирішувати проблеми, тобто здатність до аналізу і синтезу» [8, С. 16].

Поведінковий компонент креативності включає вироблення певних поведінкових автоматизмів, способів дій як креативних проявів на поведінковому рівні, вони виробляються за рахунок навчання впродовж життя: наслідування дій, повторення та їх закріплення. Таким чином мікросередовище, яке сприяє розвитку креативності на поведінковому рівні, має мати зразки креативної ненав’язливої поведінки та способи їх демонстації. Також, можна виділити фактори мікросередовища, які мають розвиваючий вплив на креативність: наявність зразків креативної поведінки, предметно-інформаційна збагаченість, нерегламентованість поведінки.

Однієї з останніх за часом виникнення концепцій креативності є «теорія інвестування», запропонована Р. Стернбергом і Д. Лавертом. Ці американські психологи вважають креативними таких людей, які здатні «купувати ідеї за низькою ціною і продавати за високою» [7, С. 176]. На думку Р. Стернберга, людина здатна не реалізувати свій творчий потенціал у таких випадках, якщо вона пропонує ідеї передчасно; і якщо вона вчасно не пропонує їх і вони «застарівають». Це цілком очевидно, адже прояв креативності замінюється його соціальним прийняттям і оцінкою. За Р. Стернбергом, творчі прояви визначаються такими основними чинниками як: інтелект як здібність; знання; стиль мислення; індивідуальні риси, мотивація, зовнішнє середовище [7, С. 176].

З погляду Р. Стернберга креативність дозволяє людині, яка може її використовувати йти на розумний ризик, переборювати перешкоди завдяки сильній внутрішній мотивації, бути толерантною та мати готовність протистояти думці інших людей.

На думку В. Павленко, креативність неможливо проявити, якщо відсутнє творче середовище, де окремі компоненти, які є відповідальними за творчий процес, будуть взаємодіяти. І сукупний ефект від їхньої взаємодії не

можна звести до впливу якогось одного з них. Мотивація може компенсувати відсутність творчого середовища, а інтелект, взаємодіючи з мотивацією, значно підвищує рівень креативності [8].

А. Тейлор виокремлює п'ять рівнів здібностей до креативності, підкреслюючи, що перші три рівні можуть бути досягнуті кожним бажаним за умови сильної мотивації та завзятості, а останні два рівні досягаються далеко не всіма, вони притаманні особистостям, здатним переживати натхнення чи особливо обдарованим від природи – геніям [1, С. 13]. Отже, це наступні рівні здібностей до креативності: рівень примітивної і/чи інтуїтивної експресії, академічний і науково-технічний рівень, винахідницький рівень, рівень інновацій, рівень геніальності.

Отже, креативність це – творчі можливості, що здатні виражатися у різних видах діяльності особистості, характеризують не тільки особистість, а й її діяльність. Можна розглядати креативність як здатність до створення нового; як творчий потенціал особистості, здатний реалізуватися у творчому процесі та сформувати на цій основі гармонійну, всебічно розвинену особистість.

Креативність як психічний феномен може характеризуватися такими поняттями, як дивергентність, творче мислення, продуктивне мислення, творча інтуїція. Як властивість особистості включається до структури інтелекту, творчості, різних видів обдарованості та сфери несвідомого. Простір креативних проявів охоплює всі основні сфери, які піддаються психологічному аналізу.

Оригінальний погляд на сутність креативності висловив Хамід Раджей Різі. Він сформулював визначення креативності як розумової здібності продукувати нову ідею у будь-якій сфері. Тоді креативність – це, по суті, не отримані знання чи наукова діяльність, а навичка, що може бути покращеною за допомогою різних методів. Отже, креативність – це майже те ж, що стійка здатність до продукування новації безвідносно до часу, віку, способу, манери, шляху, технологій, переваг, обставин і обмежень [12, С. 37].

Дослідники розрізняють особистісну (малу) креативність, яка може проявлятися у повсякденних ситуаціях та історичну (велику) креативність, результатами якої бувають досягнення, які істотно вплинули на суспільство та культуру вцілому. Особистісна креативність пов'язана з креативністю у літературі, мистецтві, де дослідники через інтерв'ю вивчають вплив життєвих обставин (подій, різних почуттів, досвіду) на творчий процес.

Креативність як психічний феномен може характеризуватися такими поняттями, як творче та продуктивне мислення, творча інтуїція. Вона як властивість особистості ввідноситься до структури інтелекту, творчості й різних видів обдарованості, сфери несвідомого.

Креативність як специфічна діяльність має компонентну структуру, які між собою переплітаються та взаємодоповнюються. До компонентів креативності відносять:

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 2(48) 2025

- «свіжість погляду», або вміння побачити нове, чутливість до проблем, толерантність до незрозумілого, допитливість;
- гнучкість як бачення альтернатив, різних аспектів, варіантів проблеми; як здатність змінювати сприймання об'єкта таким чином, щоб бачити нові, приховані від спостереження сторони; як вміння знаходити для одного і того ж образу, символу, поняття, предмету нові та нові семантичні значення;
- оригінальність мислення, яке визначається прагненням незвичності, до самостійності, дотепності у розв'язці поставленого завдання;
- мотиваційні механізми креативності, які ґрунтуються на внутрішніх мотивах творчої активності, серед яких: свобода вибору, потреба у новизні, потреба в автономії, контроль над оточуючим середовищем та комунікація з ним, мотив самоактуалізації;
- емоційну забарвленість творчої діяльності, що супроводжується натхненням, сумнівами, впевненістю в процесі виконання якоїсь справи;
- несвідомі механізми креативності, які займають визначальне становище під час створення ідеї, а одже на етапі «первинної» креативності. Їх пов'язують із актами миттєвого «прозріння», «освянення», такими, як інтуїція, явище нсайту, інкубації, завдяки чому у творчому процесі забезпечується цілісність ідеї, миттєвість та раптовість виникнення, несподіваність отриманого результату, поєднання різнорідних фактів, невідповідність правилам та стандартам, нестереотипність, здатність передбачати, що даний ряд ідей, явищ має важливе значення [15].

Погляд на креативність як універсальну рису особистості, зокрема, майбутнього викладача вокалу, завданням якого є активізація творчого потенціалу здобувачів, передбачає визначення розуміння творчості та його впровадження на заняттях сольного співу у закладах вищої освіти. «Творчість – діяльність, результатом якої є створення нових духовних та матеріальних цінностей. Зокрема, під час вокально-виконавської діяльності відбувається пізнання художнього змісту музичного твору, творчий пошук шляхів передачі художнього образу твору та самостійне «знаходження» власної трактовки даного твору завдяки прийомам співу» [5, С. 620].

Згідно другого трактування поняття креативності, не кожному особистістю варто вважати творчою особистістю або творцем. Дана позиція пов'язана з іншим розумінням природи творчості. Тут «крім незапрограмованого процесу створення нового, береться до уваги цінність нового результату. Він повинен бути загальнозначущим, хоча його масштаб може бути різним. Важливою рисою творця є сильна і стійка потреба у творчості. Творча особистість не може жити без творчості, вона бачить у ній головну мету і основний зміст свого життя» [10].

Отже, узагальнюючи існуючі погляди на визначення сутності поняття «креативність», можна надати власне визначення *креативності майбутнього викладача вокалу, яку ми вбачаємо у сукупності творчих здібностей*

педагога, здатності породжувати нові, оригінальні ідеї інтерпретації музичного твору та його передачу за допомогою співу, вмінь відхилятися від традиційних схем мислення, швидко вирішувати проблемні творчі завдання, максимальній орієнтації на творче начало в освітній діяльності на заняттях з вокалу, засвоєння власного музичного досвіду творчої діяльності.

Структурними компонентами креативності майбутнього викладача вокалу визначено:

– мотиваційно-пізнавальний, що спрямований на включення інтересу до професії викладача вокалу, пізнавальну активність особистості майбутнього фахівця, її прагнення до набуття мистецьких, вокально-педагогічних знань; здатність до творчого мислення;

– технологічно-регулятивний, який характеризується обізнаністю у вокальній педагогіці та музичній психології, методиці викладання вокалу, техніках та прийомах співу, а також сформованістю вокально-виконавських умінь та навичок, що обумовлюється наявністю спеціальних музичних здібностей;

– креативно-діяльнісний, спрямований на формування вмінь художньо-виконавського аналізу музичних творів із педагогічного репертуару для роботи зі студентами; здатністю до самореалізації у вокально-педагогічній діяльності та забезпечення творчого розвитку здобувачів, а також наявністю вокально-виконавських імпровізаційних умінь.

Всі перераховані компоненти креативності знаходяться тісному взаємозв'язку, демонструючи єдність креативності майбутнього викладача вокалу закладу вищої освіти.

Висновки. Таким чином, проведений ґрунтовний аналіз науково-педагогічної літератури з вивчення означеного явища дозволив висвітлити існуючі наукові підходи як зарубіжних, так і вітчизняних авторів щодо визначення сутності та змістового наповнення креативності майбутніх викладачів вокалу. Запропоновано компонентну структуру креативності майбутніх викладачів вокалу, в яку увійшли такі компоненти як: мотиваційно-пізнавальний, технологічно-регулятивний, креативно-діяльнісний.

Подальші наукові розвідки будуть стосуватися визначення особливостей розвитку креативності у майбутніх викладачів вокалу на заняттях з фаху у закладах вищої освіти України.

Література:

1. Антонова О. Є. Педагогічна креативність у структурі педагогічної обдарованості вчителя // Нові технології навчання: Наук.-метод. зб. / Ін-т інноваційних технологій і змісту освіти МОНМС України, Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки: В 2-х ч. Київ-Вінниця, 2011. Вип. 69. Ч. 2. С. 11–17.

2. Дерев'яна Л. Й. Творча реалізація особистості та формування соціальної креативності. *Вісник Житомирського державного університету*. Випуск 44. Педагогічні науки. 18–21.

3. Карпенко Н. А. Психологія творчості: навч. посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 156 с.

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 2(48) 2025

4. Мельниченко А. Концепції креативності як універсальної пізнавальної творчої здібності у теоріях медіакомунікацій // Український науковий журнал «Освіта регіону». Політологія. Психологія. Комунікації. Київ : Університет «Україна». 2013. № 2. URL: <https://social-science.uu.edu.ua/article/1045>.

5. Мерезко Ю. В. Стимулювання творчої самореалізації майбутнього вчителя музичного мистецтва у процесі вокально-виконавської діяльності // Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики XXI століття : матер. II Міжнарод. наук.-практ. конф., 14–15 квіт. 2016 р. / за заг. ред. Огнев'юка В.О., Київ, 2016. С. 619–625.

6. Міщиха Л. П. Творчий потенціал особистості у період пізньої дорослості : дис. ... д-ра псих. наук : 19.00.01. Київ, 2015.

7. Корольова Л. Розвиток креативності особистості як науково-педагогічна проблема. URL: <https://tinyurl.com/5ajjdnzp>.

8. Павленко В. В. Креативність: сутність, структура, закономірності формуванні і розвиток // Педагогічна освіта: Теорія і практика. Педагогіка. Психологія : зб. наук. праць / Київ ун-т ім. Б. Грінченка / редкол. : Огнев'юк В.О., Хоружа Л.Л. [та ін.]. Київ : ун-т ім. Б. Грінченка, 2015. Вип. 23. 128 с. С. 15–21.

9. Палій А. А. Основні концептуальні підходи до креативності / Диференціальна психологія // Westudents підручники для студентів. URL: <https://tinyurl.com/4n5fv9x6>.

10. Павлюк Р. О. Формування творчої, креативної особистості майбутнього вчителя початкових класів: психолого-педагогічний аспект. URL: <https://tinyurl.com/2pbd7f76>.

11. Подорожна І. Сучасні погляди на проблему розвитку креативності майбутніх учителів // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету. Умань, 2010. С. 34–35.

12. Твердохліб Н. В. Розвиток креативності майбутніх учителів музичного мистецтва в педагогічних коледжах: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Вінниця, 2018. С. 273.

13. Ткаченко Л. Креативність і творчість: сучасний контент // Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи : зб. наук. праць. Серія «Філософія». Київ. С. 139. URL: https://pi.ioid.gov.ua/images/pdf/2014_1/21.pdf

14. Троян К. А., Шматок І. О. Рівень особистісної креативності вчителів сучасних шкіл // Актуальні проблеми психології в закладах освіти: зб. наук. праць. Криворізький державний педагогічний університет. С. 103–110. URL: file:///C:/Users/ulian/Downloads/%D0%92%D0%B8%D0%BF_3-103-110.pdf

15. Чуvasова Н. Креативність особистості: зміст і структура // Педагогіка вищої та середньої школи : зб. наук. праць / за ред. З. П. Бакум ; редкол. : З. П. Бакум, Я. В. Шрамко, І. В. Шелевицький та ін. Кривий Ріг, 2013. Вип. 38. С. 277–282.

References

1. Antonova, O. Ye. (2011). Pedagogichna kreatyvnist u strukturі pedagogichnoi obdarovanosti vchytelia. [Pedagogical creativity in the structure on the teacher's pedagogical giftedness]. *Novi tekhnologii navchannia: Nauk.-metod. zb.*, 69. Ch.2. Kyiv-Vinnytsia. 11–17. (in Ukrainian).

2. Dereviana, L. Y. Tvorchа realizatsiia osobystosti ta formuvannia sotsialnoi kreatyvnosti. [Creative realization of personality and formation of social creativity]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu*. 44. *Pedahohichni nauky*. 18–21. (in Ukrainian).

3. Karpenko, N. A. (2016). *Psykhologhiia tvorchosti [Psychology of creativity]*. Lviv: LvDUVS. 156 (in Ukrainian).

4. Melnychenko, A. (2013). Kontseptsii kreatyvnosti yak universalnoi piznavalnoi tvorchoi zdibnosti u teoriiakh mediakomunikatsii [Concepts of creativity as a universal cognitive creative ability in media communication theories]. *Ukrainskyi naukovyi zhurnal «Osvita rehionu». Politolohiia. Psykhologhiia. Komunikatsii*. 2. Kyiv : Available at: <https://social-science.uu.edu.ua/article/1045>. (accessed 26 January 2025). (in Ukrainian).

5. Merezhko, Yu. V. (2016). Stymuliuvannia tvorchoi samorealizatsii maibutnoho vchytelia muzychnoho mystetstva u protsesi vokalno-vykonavskoi diialnosti [Stimulation of creative self-realization of the future music teacher in the process of vocal performance]. *Profesiina mystetska osvita i khudozhnia kultura: vyklyky XXI stolittia : mater. II Mizhnarod. nauk.-prakt. konf. Kyiv, 619–625.* (in Ukrainian).
6. Mishchykha, L. P. (2015). *Creative potential of the individual in the period of late adulthood* (Dys. ... d-ra psych. Nauk). Kyiv (in Ukrainian).
7. Korolova, L. Rozvytok kreatyvnosti osobystosti yak naukovo-pedahohichna problema. Available at: <https://tinyurl.com/5ajjdnzp>. (accessed 27 January 2025). (in Ukrainian).
8. Pavlenko, V. V. (2015). Kreatyvnist: sutnist, struktura, zakonomirnosti formuvanni i rozvytok. [Creativity: essence, structure, patterns of formation and development]. *Pedahohichna osvita: Teoriia i praktyka. Pedahohika. Psykholohiia*. Kyiv : 23. 15–21.
9. Pali, A. A. (2014). Osnovni kontseptualni pidkhody do kreatyvnosti [Basic conceptual approaches to creativity]. *Dyferentsialna psykholohiia. Westudents pidruchnyky dlia studentiv*. Available at: <https://tinyurl.com/4n5fv9x6> (accessed 26 January 2025). (in Ukrainian).
10. Pavliuk, R. O. Formuvannia tvorchoi, kreatyvnoi osobystosti maibutnoho vchytelia pochatkovykh klasiv: psykholoho-pedahohichni aspekt. [Formation of a creative, creative personality of the future primary school teacher: psychological and pedagogical aspect]. Available at: <https://tinyurl.com/2pbd7f76> (accessed 25 January 2025). (in Ukrainian).
11. Podorozhna, I. (2010). Suchasni pohliady na problemu rozvytku kreatyvnosti maibutnykh uchyteliv. [Modern views on the problem of creativity development of future teachers]. *Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu*. Uman. 34–35. (in Ukrainian).
12. Tverdokhlib, N. V. (2018). *Development of creativity of future music teachers in pedagogical colleges*. (Dys. ... kand. ped. Nauk). Vinnytsia (in Ukrainian).
13. Tkachenko, L. Kreatyvnist i tvorchist: suchasnyi kontent [Creativity and creativity: modern content]. *Pedahohichni innovatsii: idei, realii, perspektyvy : zb. nauk. prats. Seriia «Filosofiiia»*. Kyiv. S. 139. Available at: https://pi.iod.gov.ua/images/pdf/2014_1/21.pdf (accessed 23 January 2025). (in Ukrainian).
14. Troian K. A., & Shmatok I. O. Riven osobystisnoi kreatyvnosti vchyteliv suchasnykh shkil. [The level of personal creativity of teachers of modern schools]. *Aktualni problemy psykholohii v zakladakh osvity: zb. nauk. prats. Kryvorizkyi derzhavnyi pedahohichni universytet*. 103–110. Available at: file:///C:/Users/ulian/Downloads/%D0%92%D0%B8%D0%BF_3-103-110.pdf (accessed 24 January 2025). (in Ukrainian).
15. Chuvasova, N. (2013). Kreatyvnist osobystosti: zmist i struktura. [Personality creativity: content and structure]. *Pedahohika vyshchoi ta serednoi shkoly : zb. nauk. prats*. 38. Kryvyi Rih. 277–282. (in Ukrainian).